

K OSUDŮM KNÍŽECÍHO LESNÍKA: JAN FIBICH

Hana Sedláčková

V místní paměti města Adamova se mezi jinými významnými osobnostmi objevuje i jméno Jan Fibich. Literatura, zprávy v periodikách a internetové portály ho většinou připomínají jako otce významného hudebního skladatele Zdeňka Fibicha.¹ Jan Fibich v Adamově bydlel v letním domku na penzi a v prosinci 1882 byl pohřben na místním hřbitově. Zřídka kdy je zmiňována jeho kariéra lesníka u knížat z Auerspergu.

Důvodem k vytvoření profilu osobnosti se stal předchozí výzkum, z něhož vyplynuly o Janu Fibichovi nové poznatky. Jejich chronologickým sestavením a vzájemnou komparací vznikl příspěvek k životním osudům významného lesníka, který ve své kariéře dosáhl nejvyšších možných pozic ve správě velkostatku. Článek by měl doplnit místní povědomí a přiblížit Jana Fibicha nejen jako otce hudebního skladatele. Současné lze na pozadí kariéry lesníka pozorovat vývoj správy lesa velkostatku, změny v lesním hospodaření a přístup knížecího zaměstnavatele k podřízeným.

Podklady k textu tvoří především prameny úřední povahy, a to normativní a vnitroinstitucionální dokumenty fondu Velkostatek Nasavrky (dále Vs Nasavrky), deponovaného ve Státním oblastním archivu v Zámrsku (dále SOA Zámorsk). Půjde o úřední materiál z provenience někdejšího Vrchního lesního úřadu v Libáni a Centrální kanceláře knížete Auersperga. Osobní údaje poskytly matriční záznamy zmíněného archivu v Zámrsku a Moravského zemského archivu v Brně (dále MZA). Doplnující informace vychází ze sekundární literatury, dobových novinových článků a kroniky velkostatku Nasavrky.²

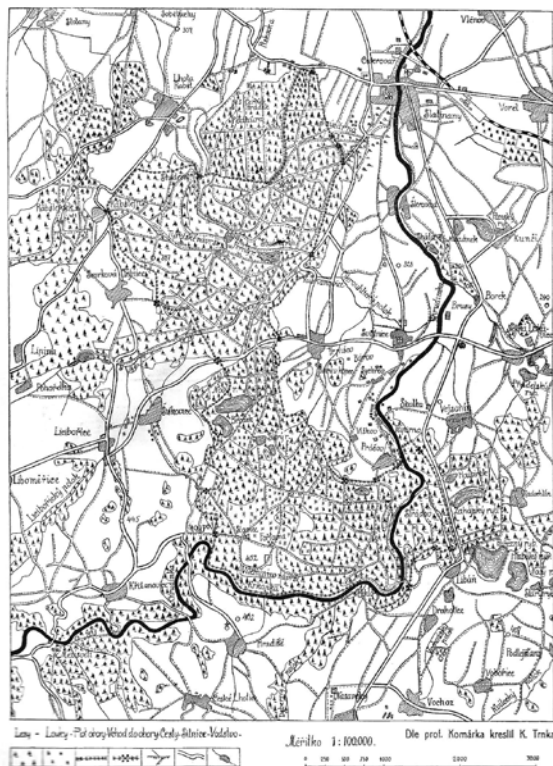
Nasavrcké panství se na úpatí Železných hor zformovalo na počátku 18. století. Za zakladatele dominia bývá považován Josef František hrabě Schönfeld (1668–1737), který dovršil na konci 17. a v prvních desetiletích 18. století proces formování panství přikupováním okolních statků nižší šlechty. Obrovský komplex, kde se postupně konsolidoval správní systém a úřednictvo, předal hrabě Schönfeld

1 Adamov: 50 let města Adamova: 1964–2014. Adamov: Město Adamov, 2014, s. 163–170.; Adamovský zpravodaj, Městský úřad, [2005], s. 5.; Wikipedia: otevřená encyklopedie [online]. 19. 02. 2017 [cit. 26. 4. 2017]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Adamov_\(okres_Blansko\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Adamov_(okres_Blansko)).; CzechIndex: Průvodce Českou republikou [online]. [cit. 26. 4. 2017]. Dostupné z: <https://www.czechindex.cz/jihomoravsky-kraj/blansko/adamov/>.

2 Kronika velkostatku zatím není ve fyzické podobě dohledatelná. Její „přepis“ zveřejňují webové stránky. Viz Lukavice [online]. [cit. 26. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.lukavice.com/historie/historie-obora-kronika.php>.

své dceři Marii Kateřině (1728–1755). Hraběnka Marie Kateřina se v roce 1746 provdala za Jana Adama knížete z Auerspergu (1721–1795). Devět let po sňatku Marie Kateřina zemřela a veškerý její majetek dědictvím připadl manželovi. Kníže Jan Adam přežil všechny děti, které se narodily ze svazku s Marií Kateřinou, a proto svým dědicem stanovil synovce Karla z Auerspergu (1750–1822) z vlámské rodové větve.³ Dědictvé peripetie pokračovaly i za Karla, jenž dědicem opět stanovil svého synovce, Vincenze Karla (1812–1867). Vincenz Karel začal úspěšně podnikat a využívat finanční prostředky k modernizaci svého panství, ale zemřel náhle a předčasně v létě roku 1867. Majetky po Vincenzově smrti převzala poručnická správa jeho schopné manželky Vilemíny rozené Colloredo-Mannsfeld (1826–1898). Vilemína nařídila řadu změn a reforem, pokračovala v modernizaci panství (velkostatku) a později předala veškeré záležitosti svému synovi knížeti Františku Josefovi (1856–1938). František Josef spravoval východočeský majetek do poloviny 20. století, jeho děti později o statky přišly důsledkem dekretů prezidenta republiky.⁴

MAPA OKOLÍ NASAVRK.

Mapa okolí Nasavrky. (reprodukováno z: KLAUS, Alois. Nasavrky: Obraz místopisný i historický. Brno, 2013.)

Správu panství přeložil už Josef František hrabě Schönfeld ze Seče na zámek v Nasavrkách, lesní správa byla od konce 18. století řízena z Lesního úřadu v Libáni u Nasavrky. Nejstarší pramen zachycující správní systém panství vznikl v roce 1755. Z evidence úřednictva vyplývá, že lesníky řídil lesmistr (*Forstmeister*) a spravované lesy se členily na menší celky, revíry.⁵ Lesmistr jako představený úředník

lesní správy rozhodoval ve věcech lesních a loveckých záležitostech, avšak nestál v celém správním systému panství samostatně. Jeho resort podléhal hospodářskému správci a ředitelství panství, resp. majiteli statku. Teprve v prvních desetiletích 19. století se lesnictví postupně vymaňovalo z vlivu hospodářské správy a ve druhé polovině 19. století již tvořilo naprosto svébytný správní celek s vlastním centrálním řízením.

Vincenz Karel kníže Auersperg a Vilemína kněžna Auersperg, rozená hraběnka Colloredo-Mannsfeld. (reprodukováno z: PREINFALK, Miha a BRUCKMÜLLER, Ernst, eds. Auersperg: Geschichte einer europäischen Familie. Graz, 2006.)

Oblast nasavrckého panství tvořily převážně lesy a agenda vzniklá působením lesních správ dnes tvoří značnou část velkostatkového fondu a poskytuje bohatý materiál pro studium dějin lesa, správních struktur, jednotlivých osobností i lesnické každodennosti.

OSOBNOST JANA FIBICHA

Jan Fibich přišel do jihomoravského Adamova poté, co v roce 1871 po čtyřiatřiceti letech služby požádal poručnickou správu o odchod na penzi. Pocházel z Libáně, kde se v roce 1819 narodil do početné rodiny lesníka Josefa Fibicha.⁶ Odkud jeho

3 Podrobněji o tématu vzniku nasavrckého panství a jeho majitelů viz SEDLÁČKOVÁ, Hana. Formování nasavrckého panství. Od pobělohorských konfiskátů získaných Františkem de Couriers po narovnání dědictví s knížetem Janem Adamem z Auerspergu. *Časopis Matice moravské*, Brno: Matice Moravská, 2016, 135(1), s. 121–146.

4 PREINFALK, Miha a BRUCKMÜLLER, Ernst, eds. *Auersperg: Geschichte einer europäischen Familie*. Graz: Stocker, 2006, s. 281–295.; BUŠTA, Jaroslav, KONEČNÝ, Michal a RYŠAVÝ, Radek. *Zámek Slatiňany*. Sychrov: Národní památkový ústav, územní památková správa na Sychrově, 2015, s. 47–51.

5 SOA Zámorsk, Vs Nasavrky, inv. č. 3, kn. č. 3, Popis panství 1755.

6 Jan Fibich měl podle dohledaných matričních záznamů celkem devět sourozenců. Viz SOA Zámorsk, Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Nasavrky, okr. Chrudim, sign. 1000, Matrika N 17961837. V rodinné lesnické tradici pokračovali ještě tři Janovi bratři Karel, František a Alexander, jejich sestra Josefa se provdala do lesnické rodiny Zeidlerů. Za zmínku rovněž stojí, že v širším rodinném kruhu projevovali někteří členové hudební nadání, stali se pianisty nebo houslisty. REKTORYS, Artuš, ed. *Památník Fibichův*. Praha: Mojmir Urbánek, 1910. 350 s.

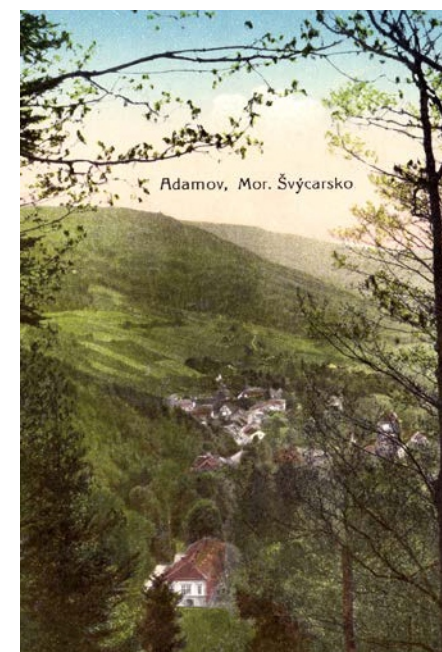
otec Josef Xavier Fibich pocházel, zatím není známo, z matričních zápisů lze dovodit, že se narodil v roce 1778. Oženil se ve Smrčku v roce 1810.⁷ V té době měl již zajištěné živobytí a stálou práci lesníka (*Förster*) u knížete Karla Auersperga na nasavrckém panství.⁸ Za manželku si vzal tříadvacetiletou Crescencii, dceru Antonína Volltrauera, kupce z Innsbrucku. Do roka se Josefovi a Crescencii narodilo první dítě, dcera Marie Crescencie Vilemína.⁹ Ještě ve Smrčku Fibich povýšil na „hájovního“, jinak lesního pojezdného (*Gehegbereiter*).

Již na počátku 19. století bývalo zvykem úředníky a služebníky na panstvích „transferovat“. Majitelé statků se tak snažili zabránit úplatkářství a zároveň tím zaměstnancům poskytovali možnost seznámit se s novým prostředím a nabýt další zkušenosti. Vydáním knížecího výnosu z listopadu 1811 získal Josef Fibich titul vrchního lovčího (*Oberjäger*) a zároveň nové působišť. S rodinou se musel přestěhovat na sousední auersperské panství Žleby do Vinař, kde se narodila druhá dcera Aloisia Nepomucena Albína.¹⁰ O dva roky později se stal vrchní lovčí Josef Fibich nejvýše postaveným lesním úředníkem – byl jmenován lesmistrem (*Forstmeister*) a přestěhoval se s rodinou zpět na nasavrcké panství na Lesní úřad v Libáni.¹¹ V rámci organizační struktury lesní správy nasavrckého panství stál na nejvyšším místě a s ohledem na velikost lesního hospodářství získal i lepší platové ohodnocení. Například ve srovnání téže pozice na sousedním žlebském panství měl nasavrcký lesmistr téměř dvojnásobný plat. V roce 1815 se lesmistru Fibichovi narodil první syn Karel Josef Xaver Alexius. O dva roky později přišla na svět dcera Josefa, jejíž kmotry se stal kníže Karel Auersperg a kněžna Marie Josefa rozená Lobkovicová. Konečně v roce 1819 se dobře postaveným a váženým manželům Fibichovým narodil syn Jan Xaver.¹²

Janovi Xaveru Fibichovi se dostalo dostatečného vzdělání, absolvoval rok techniky a už v roce 1833 si odbýval první lesnickou praxi v Rohozné na nasavrckém panství. Další rok praxe získal v Třebíči a do konce května 1836 praktikoval v Libáni.¹³ Cílem praktika bylo prohlubování znalostí získaných ve vzdělávacích

ústavech a samozřejmě též seznámení s každodenní činností lesníků. Praktikum nebylo placené, čekatel žil u nadřízeného lesníka, který na obživu svého svěřence dostával od knížete zvláštní příplatky. Doba praktika se různila, mohla trvat několik měsíců, někdy i let a nebyl vždy zaručen postup na služební pozici. Fibichovi se ovšem těšili přízni knížecí rodiny a Jan se po půlroční adjunktské (příruční) službě v Mnichově Hradišti stal druhým adjunktem lesního úřadu v Libáni. Libáňský lesní úřad už tehdy vedl Janův otec Josef. Lesmistra Fibicha v polovině 30. let trápily dýchací potíže a se špatným zdravotním stavem a jediným příručím nebylo v jeho silách agendu úřadu zvládnout. Kníže s ohledem na lesmistra revokoval své dřívější nařízení ohledně zrušení služebního místa druhého adjunkta lesního úřadu: „*Na žádost lesmistra Fibicha, jemu k úlevě a také případné pomoci v lesních nebo polních revírech, druhého adjunkta od 1. února 1837 přiděluji... a zároveň pro tento post jeho syna Johanna do své služby přijímám.*“¹⁴ Jan zastával post od 1. února do konce října 1837, od listopadu toho roku působil jako osobní lovčí Jeho milosti knížete. Lesmistr Josef Fibich zemřel v Libáni 3. ledna 1839 ve věku 60 let na souchotiny.¹⁵

V září 1840 dostal Jan Fibich studijní dovolenou a nastoupil na lesní akademii v Mariabrunn neda-leko Vídně. Studium lesních věd strávil dva roky. Po absolutoriu se vrátil do knížecí auersperské služby a díky schopnostem a dosaženému vzdělání získal do správy vlastní revír Švihov na auersperském panství Dolní Kralovice. V roce 1843 se ve Švihově oženil s Marií Römischovou, dcerou vídeňského továrníka. Brzy se stal lesním pojezdným a už v roce 1846 získal titul nadlesního (*Oberförster*).¹⁶

Pohlednice adamovských lesů.

(dostupné z: <http://moravskesvycarsko.webnode.cz/adamov/#adamov-2-jpg>)

7 Zatím jde o vůbec nejstarší nalezený matriční záznam Josefa Fibicha. SOA Zámorsk, Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Žumberk, okr. Chrudim, sign. 1063, Matrika NOZ 1783–1829.

8 Karel z Auerspergu (1750–1822) se stal v pořadí druhým majitelem nasavrckého panství z knížecího rodu Auerspergů. Působil v císařském vojsku a od roku 1818 zastával úřad nejvyššího lovčího, měl na starosti veškeré císařské lovecké záležitosti. Viz PREINFALK a BRUCKMÜLLER; BUŠTA, KONEČNÝ a RYŠAVÝ, pozn. 4.

9 SOA Zámorsk, Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Žumberk, okr. Chrudim, sign. 1064, Matrika N 1810–1834.

10 SOA Zámorsk, Vs Nasavrky, inv. č. 100, kn. č. 99, Kniha knížecích výnosů a nařízení vrchnímu ředitelství 1807–1812, Vídeň, 20. listopadu 1811.

11 SOA Zámorsk, Vs Nasavrky, inv. č. 101, kn. č. 100, Kniha knížecích výnosů a nařízení vrchnímu ředitelství 1812–1814, Slatiňany, 12. prosince 1813.

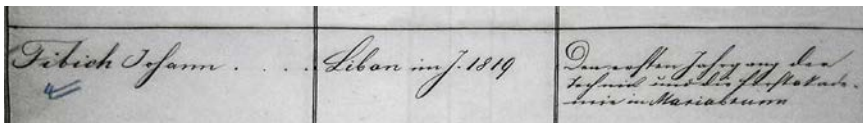
12 SOA Zámorsk, pozn. 6. Za kmotry měl Jan Fibich manžele Svobodovi, nájemce nadačního panství Větrný Jeníkov (dnes v okrese Jihlava).

13 SOA Zámorsk, Vs Nasavrky, inv. č. 180, kn. č. 179, Personalstand 1840–1897.

14 SOA Zámorsk, Vs Nasavrky, inv. č. 615 XX 1–11, kart. 103, Lesnictví 1798–1837.

15 SOA Zámorsk, Sběrka matrik Východočeského kraje, Farní úřad římskokatolické církve Nasavrky, okr. Chrudim, sign. 1006, Matrika Z 1830–1868.

16 SOA Zámorsk, pozn. 13.

Soupis stavu zaměstnanců (od 1840) s úředním zápisem o Janu Fibichovi. (SOA Zámorsk)

Fibich se aktivně zapojoval do odborných lesnických diskusí a v srpnu roku 1848 stál v Praze u vzniku České lesnické jednoty jako zapisovatel.¹⁷ Česká lesnická jednota pořádala pravidelná setkání lesníků, konference a exkurze. Tato „Valná shromáždění lesnická“ zavítala mnohokrát i na Moravu, v roce 1851 se lesníci sešli v Brně a navštívili adamovské lesy.¹⁸

V roce 1850 byl Jan Fibich jmenován lesmistrem dolnokralovického panství se sídlem v Šebořicích (dnes Všebořice). Zde se Janovi a Marii Fibichovým narodil syn Zdeněk. Dekretem z prosince roku 1857 získal Jan Fibich někdejší působiště svého otce, stal se lesmistrem panství Nasavrky a zároveň Žleby se sídlem v Libáni.¹⁹

Z titulu libáňského lesmistra Fibich v roce 1862 vypracoval *System der Herrschaft Nassaberg*, čili systematizování lesů neboli nové provozní zřízení (Betriebs-einrichtung) nasavrckého panství. Šlo o určení způsobu, jakým se budou nasavrcké lesy obhospodařovat, kolik lze vytěžít dřevní hmoty a jak zabezpečit výnosnost v příštích letech. Předchozí a vůbec první takové systematizování pocházelo z poloviny 30. let 19. století.²⁰ Fibich uvedl „potřebu nového systematizování lesů v důsledku již nevyhovujícího dřívějšího systematizování, které sestavil lesmistr Pelzel v roce 1835“.²¹ Po více než čtvrtstoletí Pelzlův systém zastaral, Jan Fibich navíc kritizoval nedodržování obmýtní doby, svévolné kácení stromů a neudržitelnost výtěžnosti lesa. Fibich se vyznal v aktuálních trendech lesního hospodářství a po vzoru jinde zaváděných systémů i na auersperských panstvích zavedl uspořádání, které vycházelo z tzv. kombinovaného saského plošnictví se zřetelem na dobu mýcení.

17 CHADT-ŠEVĚTÍNSKÝ, Jan Evangelista. *Dějiny lesů a lesnictví (hospodářství lesního a hospodářského lesního zřízení či úpravy lesa – soustav) v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Písek: Jan Evang. Chadt Ševětínský, 1913, s. 182; NOŽIČKA, Josef. *Přehled vývoje našich lesů*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1957. Lesnická knihovna. Velká řada; Svazek 23, s. 380.; *Národní listy*. Praha: Julius Grégr, 1862, 2(187), 10. 8. 1862, s. 2–3.; HRONSKÝ, Matěj. *Česká lesnická jednota ve druhé polovině 19. století*. Praha 2008. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.

18 NOŽIČKA, pozn. 157, 381. Nasavrcké lesy si členové České lesnické jednoty prohlédli v srpnu roku 1875.

19 SOA Zámorsk, pozn. 13.

20 HOŠEK, Emil a TLAPÁK, Josef. *Přehled vývoje lesnictví v českých zemích v druhé polovině 19. století*. Praha: Ústav vědeckotechn. informací pro zemědělství, 1980. Prameny a studie; Sv. 22, s. 149–163: V první polovině 19. století se hospodářská úprava lesa obvykle prováděla po 30–40 letech, když už dřívější stav nevyhovoval.

21 SOA Zámorsk, VS Nasavrky, inv. č. 254, kn. č. 253, Systém lesů na panství 1862.

Tzv. Saský systém se začal využívat v průběhu 40. let a pro druhou polovinu 19. století se stal běžně aplikovaným lesním systémem.²²

V lesích nasavrckého panství nebylo jediným problémem nedodržování obmýtní doby nebo svévolné kácení. Každodenní konflikty vyvolávali místní obyvatelé. Zcela běžně se knížecí lesníci potýkali s pytláctvím, nepovolenou pastvou nebo krádežemi dřeva. V politicky a hospodářsky nestabilních obdobích se přirozeně takové nešvary vyskytovaly častěji. Ve válečném roce 1866 si pytláků všimli i místní novináři: „Z Chrudimi se nám píše ze dne 8. srpna: V sousedním okresu Nasavrky udál se v těchto dnech politování hodný případ. V okolních vesnicích jest mnoho pytláků, kteří nynější válečné doby používají k provozování svého řemesla, a sice v míře rozsáhlé. Na výpravě své setkali se s třemi myslivci knížete Auersperga, jimž zbraně odňali a je tak sbili, že jeden z nich poranění bez pochyby podlehne. Panský nadlesní zpravil o tomto případě chrudimský soud krajský...“²³ Zpráva dále informovala o pomoci dvaceti pruských dragounů a třiceti pěších, kteří násilníky dopadli a předali k vyšetřování. Událost retrospektivně a bez fatálních domněnek zaznamenal do kroniky velkostatku lesník Eduard Rudolf následně: „Rok 1866. Válkou s Prusy nebyl zdejší kraj mnoho poškozen. Po bitvě u Hradce Králové, odkud bylo hřmění děl dobře slyšet, byly zdejší lesy, zejména oddělení Krkanka, přeplněny uprchlíky a dobyt看em. Také koně ze slatiňanského zámku byly [sic!] dopraveni do Slavice a v oboře volně vypuštěni. Při stíhání ustupujícího rakouského vojska přitáhl do Slavice oddíl pruské jízdy (Zietten-hussaren). Mužstvo se ubytovalo ve dvoře a 3 důstojníci v myslivně, kde byli pohoštěni. Nic „nerekvírovali“. Jednotliví prusští vojáci jiné formaci náležející vypravili se do obory, kde zastřelili tři kusy vysoké zvěře. Na intervenci tehdejšího lesmistra Jana Fibicha vypravilo pruské velitelství v Chrudimi do obory oddíl vojska, který pytláky schytil a odvedl do Chrudimě. Zastřelenou zvěř vzali však bez náhrady s sebou...“²⁴ U chrudimského krajského soudu mívaly dohru veškeré odhalené případy pytláctví a krádeží. Soud obvykle vyměřil obžalovanému pokutu jako náhradu škody, kterou měl splatit lesnímu úřadu.

V roce 1868 se Janu Fibichovi opět rozšířily kompetence. Kněžna Vilemína, vdova po zemřelém knížeti Vincenzi Auerspergovi a poručnice nezletilých dětí, svěřila Fibichovi dozor nad veškerými lesními záležitostmi všech svých panství, včetně rakouského Nieder Fladnitz. K výkonu nové funkce získal Fibich titul lesního inspektora.²⁵ Vytvořením postu úředníka, který zastřešoval lesnictví a lovectví na všech panstvích, vyústila snaha první poloviny 19. století osamostatnit lesnictví jako vlastní hospodářský obor a také tendence centralizovat správu lesů a mít kompetentní loajální osobu s povšechným přehledem o stavu lesního majetku knížecí rodiny Auerspergů.

22 HOŠEK a TLAPÁK, pozn. 20.

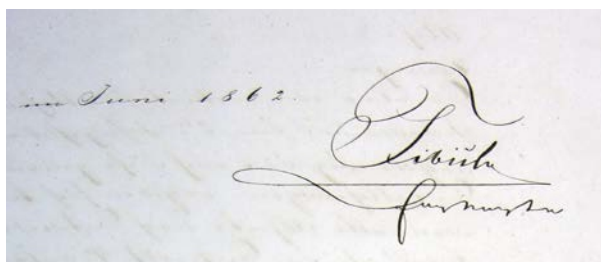
23 *Národní listy*. Praha: Julius Grégr, 1866, 6(218), 10. 8. 1866, s. 3.

24 *Lukavice* [online], pozn. 2.

25 SOA Zámorsk, pozn. 13.; SOA Zámorsk, VS Nasavrky, inv. č. 116, kn. 115, Výnosy a nařízení pro lesní úřad 1860–1870, Videň, 10. února 1868.

Jako lesní inspektor dostal Fibich k dispozici prostory zámku v Žákách na žlebském panství, kde měl vzniknout jeho byt, kancelář, prostor pro písařské práce a archiv.²⁶ Sám lesní inspektor mohl rozhodnout o dispozici své kanceláře. S prostorami na zámku získal k užívání i část přilehlé zahrady a další výhody a diety. Za tyto výsady a dobrý plat žádala poručnická správa korektnost, věrnost a obětavou službu s přáním, aby byl lesní inspektor Jan Fibich neustále dobrým příkladem pro všechny své podřízené. Klíčový dokument o jmenování Fibicha lesním inspektorem koloval jako oběžník na všechna dotčená pracoviště: na lesní úřady v Libáni (nasavrcké panství), v Šebořicích (dolnokralovické panství), v Bratčicích (žlebské panství), na lesní úřad panství Nieder Fladnitz, na ředitelství panství ve Slatiňanech (nasavrcké panství), centrální účetní revizi v Tupadlech (žlebské panství), centrální pokladně a kanceláři ve Vídni.

Lesní inspektor Jan Fibich zastával svůj úřad pouhé tři roky. V roce 1871 požádal o odchod na odpočinek a poručnická správa Fibichově žádosti vystoupit z aktivní služby výnosem č. 60 ze 7. března 1871 vyhověla.²⁷ Po 34 letech působení v různých oblastech lesní správy byl Fibich 1. dubna toho roku penzionován. Za dlouholetou věrnou službu vyjádřilo poručnictví největší dík a propůjčilo Janu Fibichovi titul knížecího lesního rady a poukázalo penzi ve výši 2 500 zlatých rakouského čísla ročně.²⁸ Jan Fibich rozeslal zaměstnancům lesní správy rozloučení v cirkuláři: „...vyjadřuji dík za uctivé chování v době mého úřadování, s prosbou o vyjádření srdečného sbohem podřízeným zaměstnancům. Bylo jich mnoho, kteří pode mnou stáli a mnohé pěkně a dobře se naučili... na mé lidi mi zůstane pěkná vzpomínka... snad na mě budou vzpomínat tak, jako já budu... Ještě jednou srdečně „Lovu zdar!“ celému personálu.“²⁹

Podpis lesmistra Fibicha
na systému lesů na panství,
který vypracoval, 1862.
(SOA Zámarsk)

26 Ibid.

27 SOA Zámarsk, Vs Nasavrky, inv. č. 117, kn. 116, Výnosy a nařízení pro lesní úřad 1871–1879, Vídeň, 7. března 1871.

28 SOA Zámarsk, pozn. 13. Pro srovnání lze uvést platové podmínky vrchního lesmistra Domína na Libáni, který po systematizaci platů od roku 1869 pobíral v aktivní službě 1 200 zlatých rakouského čísla ročně a deputáty.

29 SOA Zámarsk, Vs Nasavrky, inv. č. 117, kn. 116, Výnosy a nařízení pro lesní úřad 1871–1879, Žaky, 11. března 1871.

S odchodem Jana Fibicha do penze se uvolnilo místo lesního inspektora. Kněžna Vilemína však rozhodla lesní inspekci pro čtyři panství zrušit, jelikož ji již nepovažovala za nutnou. Starost o potřebný rozvoj a pozvednutí lesa byla ponechána představenstvu jednotlivých lesních úřadů. S ohledem na „*nestranný názor poručnictví*“ v otázce jmenování úředníků do vyšších postů se měli o lesy starat nadále „*důvěryhodní mužové*“, kteří nepřekročí okruh působnosti lesního úřadu nebo stávajících instrukcí. Tímto důvěryhodným mužem pro nasavrcké panství zvolilo poručnictví nadlesního Františka Domína. U příležitosti jmenování získal titul lesmistra a navíc funkci poradce a důvěrníka ve věci lesní správy, která de facto nahrazovala post lesní inspekce, ale veškeré instrukce vydané pro lesní inspekci do 1. dubna roku 1871 pozbyly platnosti.³⁰

Jan Fibich se s manželkou Marií na penzi odstěhoval na letní byt do Adamova. Konkrétní důvod této volby nebo vztah k oblasti Moravského krasu zatím není znám, ovšem za dobu své aktivní práce lesníka měl Fibich mnoho příležitostí si lesy jižní Moravy prohlédnout při exkurzích, jezdit na ozdravné pobyty, potkat zdejší lesníky na schůzích, získat doporučení a podobně³¹. Penzi pobíral více než deset let. Zemřel ve věku 64 let v prosinci 1882, podle zápisu místního faráře Josefa Čačky podlehl „zápalu mozku“.³² Záznamy o pohřbu a uložení Fibichových ostatků zatím nebyly dohledány.³³ Na silvestra roku 1882 byla vdově Fibichové pro následující tři roky poukázána podpora ve výši 250 zlatých.³⁴ Marie Fibichová dožila v jihomoravské Lulči u dcery a zemřela v roce 1891, pravděpodobně na rozedmu plic.³⁵ Na paměť pobytu vdovy Fibichové odhalili v Lulči v roce 1952 na kostele sv. Martina pamětní desku věnovanou nejen jí, ale i dceři Marii, provdané Listové.³⁶

Tento text nelze vnímat jako vyčerpávající popis životní dráhy Jana Fibicha. Ke studiu stále zbývá množství neprobádaných archivních fondů, chybí jakékoliv doklady osobní povahy, vzpomínky Fibichových současníků a podobně. Přesto lze již nyní konstatovat, že díky svým schopnostem a akademickému vzdělání získal významné pozice ve struktuře lesní správy nasavrckého panství a svou kariéru zakončil na nejvyšším možném stupni, pozici lesního inspektora pro všechna čtyři auersperská panství. Z formulací výnosů a nařízení vyplývá Fibichova obětavá

30 SOA Zámarsk, pozn. 27.

31 Adamov a okolí [online]. 12. 06. 2017. [cit. 29. 06. 2017] Dostupné z: http://www.adamovaokoli.cz/stavby/stary_hrbtov.html

32 MZA, sign. 6 Adamov, Matrika Z 1858–1906.

33 Diecézní archiv Biskupství brněnského, Farní kronika římsko-katolického úřadu v Adamově 1857–1945.

34 SOA Zámarsk, Vs Nasavrky, inv. č. 117, kn. 116, Výnosy a nařízení pro lesní úřad 1871–1879, Žleby, 31. prosince 1882.

35 MZA, sign. 12820 Luleč, Matrika Z 1845–1911.

36 Diecézní archiv Biskupství brněnského, fond Biskupská konsistoř Brno, inv. č. 17087, sg. L 35, ev. j. 5386, Písemnosti farnosti Luleč 1950–1990. Navzdory dochované korespondenci faráře s konzistory o probíhajících stavebních úpravách kostela sv. Martina zatím nebyla nalezena zmínka o umístění pamětní desky.

a loajální práce, která byla odměněna důvěrou knížecích majitelů a hmotným zajištěním Fibicha. Jan Fibich nebyl činný pouze na auersperských panstvích, ale podporoval Českou lesnickou jednotu a účastnil se sjezdů a odborných diskusí. Důvěrně znal lesní porosty v Čechách, na Moravě i v Dolním Rakousku. Orientoval se v současné problematice lesního hospodářství, navrhnul nový hospodářský systém pro panství Nasavrky, a, jak lze vyčíst z výnosů a nařízení, dokázal adekvátně, rychle a úspěšně reagovat na nepředvídatelné situace, jako byly přírodní kalamity nebo konflikty s místními obyvateli.

S postupem dalšího bádání bude profil lesníka Fibicha zajisté ještě doplněn a postaven do nového kontextu se současníky a dobovým děním. Jan Fibich nemusí zůstat v povědomí veřejnosti jen jako otec známého hudebního skladatele.

PRAMENY A LITERATURA

Diecézní archiv Biskupství brněnského:

Fond Biskupská konsistoř Brno.

Fond Farní kronika římsko-katolického úřadu v Adamově 1857–1945.

Moravský zemský archiv v Brně:

Fond Farní úřad Adamov

Fond Farní úřad Luleč

Státní oblastní archiv v Zámruku:

Fond Sběrka matrik východočeského kraje

Fond Velkostatek Nasavrky

Adamov: 50 let města Adamova: 1964–2014. Adamov: Město Adamov, 2014. ISBN 978-80-260-6209-7.

Adamovský zpravodaj. Adamov: Městský úřad, 2005.

BUŠTA, Jaroslav, KONEČNÝ, Michal a RYŠAVÝ, Radek. *Zámek Slatiňany*. Sychrov: Národní památkový ústav, územní památková správa na Sychrově, 2015. ISBN 978-80-905871-3-7.

HOŠEK, Emil a TLAPÁK, Josef. *Přehled vývoje lesnictví v českých zemích v druhé polovině 19. století*.

Praha: Ústav vědeckotechn. informací pro zemědělství, 1980. s. 143–276. Prameny a studie; Sv. 22.

HRONSKÝ, Matěj. *Česká lesnická jednotka ve druhé polovině 19. století*. Praha 2008.

Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.

CHADT-ŠEVĚTÍNSKÝ, Jan Evangelista. *Dějiny lesů a lesnictví (hospodářství lesního a hospodářského lesního zřízení či úpravy lesa – soustav) v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*.

Písek: Jan Evang. Chadt Ševětínský, 1913.

Národní listy. Praha: Julius Grégr, 1862, 1866. ISSN 1214-1240.

NOŽIČKA, Josef. *Přehled vývoje našich lesů*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1957.

Lesnická knihovna. Velká řada; Svazek 23.

PREINFALK, Miha a BRUCKMÜLLER, Ernst, eds. *Auersperg: Geschichte einer europäischen Familie*. Graz: Stocker, 2006. ISBN 978-3-7020-1140-6.

REKTORYS, Artuš, ed. *Památník Fibichův*. Praha: Mojmir Urbánek, 1910.

SEDLÁČKOVÁ, Hana. Formování nasavrckého panství. Od pobělohorských konfiskátů získaných Františkem de Couriers po narovnání dědictví s knížetem Janem Adamem z Auerspergu. *Časopis Matice moravské*, Brno: Matice Moravská, 2016, **135**(1), s. 121–146. ISSN 0323-052X.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Adamov a okolí. [online]. 12. 06. 2017. [cit. 29. 06. 2017]

Dostupné z: http://www.adamovaokoli.cz/stavby/stary_hrbity.html

CzechIndex: Průvodce Českou republikou [online]. [cit. 26. 4. 2017].

Dostupné z: <https://www.czechindex.cz/jihomoravsky-kraj/blansko/adamov/>

Lukavice [online]. [cit. 26. 4. 2017].

Dostupné z: <http://www.lukavice.com/historie/historie-obora-kronika.php>

Wikipedie: otevřená encyklopedie [online]. 19. 02. 2017 [cit. 26. 4. 2017].

Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Adamov_\(okres_Blansko\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Adamov_(okres_Blansko))

KLÍČOVÁ SLOVA: lesník, velkostatek Nasavrky, Adamov, 19. století, vývoj lesní správy

Zusammenfassung

ZUM SCHICKSAL DES FÜRSTLICHEN FÖRSTERS: JAN FIBICH

Die vorliegende Studie konzentriert sich auf das Leben und die Arbeit des Försters Jan Fibich im 19. Jahrhundert. Jan Fibich verbrachte sein Leben auf den Herrschaften der Fürstenfamilie Auersperg. Als Rentner ließ er sich im südmährischen Adamov nieder, wo er auch starb. Grundlage für die Studie bilden Matrikenaufzeichnungen, Dokumente der einstigen Herrschaft in Nasavrky sowie zugängliche Literatur. Auf Grundlage des Archivmaterials entstand das Profil eines zu seiner Zeit bedeutenden Försters, welches zumindest teilweise durch seine Erkenntnisse eine leere Stelle in der Erinnerung ausfüllt.